

ENERGIE
NEDERLAND

**energie
samen**
De energietransitie, dat zijn wij!

Zienswijze op investeringsplannen elektriciteit 2024 - 2033

28 november 2023

1. Inleiding

Met dit document willen de brancheorganisaties Energie-Nederland, NWEA, Energie Samen en Holland Solar gebruik maken van de mogelijkheid om een zienswijze op de concept investeringsplannen 2024 – 2033 van de netbeheerders in te dienen. Het betreft één zienswijze voor de investeringsplannen van alle netbeheerders.

De concept investeringsplannen 2024 die de netbeheerders hebben gepubliceerd zijn van cruciaal belang, omdat zij de basis vormen voor de benodigde netverzwaringen en -uitbreidingen, waarbij ook nog veel vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Naar ons inzicht zijn de investeringsplannen er goed in geslaagd om op basis van scenario's – die voor het eerst in lijn zijn met de wettelijke klimaatdoelstellingen en het klimaatbeleid – inzichtelijk te maken hoe groot de omvang van de uitdaging is en welke investeringen er nodig zijn. Daarnaast maken de investeringsplannen inzichtelijk dat er veel bereikt is om werkzaamheden te versnellen en de efficiëntie te verhogen. Hierbij wordt ook gepoogd om eenduidig inzichtelijk te maken wat het resterende gat is tussen de benodigde investeringen en de haalbare investeringen, wat een belangrijk verbeterpunt is ten opzichte van de vorige investeringsplannen.

Naast deze wezenlijke verbeteringen zien wij tegelijkertijd dat op veel belangrijke punten nog belangrijke verbeteringen mogelijk zijn. Op deze punten is de kritiek veelal nog gelijk aan de vorige keer. In plaats van dit uitgebreid schriftelijk te herhalen gaan wij over deze punten graag dieper in gesprek. Om deze reden is deze zienswijze beknopter dan eerdere zienswijzen zoals wij deze hebben ingediend op voorgaande rondes van de investeringsplannen. In de volgende paragrafen benoemen we kort op welke punten we verbetering zien en op welke punten nog verbetering mogelijk is, met de uitnodiging hier nader over in gesprek te treden.

2. Wat is er verbeterd t.o.v. IP's 2022?

1. Scenario's

- We constateren dat de scenario's voor het eerst involdoen aan de wettelijke klimaatdoelstellingen en klimaatbeleid. Daarover zijn wij zeer tevreden. Wel willen wij erop blijven wijzen dat een scenario dat uitgaat van 60% CO₂-reductie in 2030 nog ontbreekt. De argumentatie in het scenariorapport dat het combineren van verschillende elementen uit de huidige scenario's geen aanvullende inzichten voor netinvesteringen oplevert is wellicht valide voor het eindbeeld, maar niet voor de transitie daar naartoe. Immers, bij het combineren van verschillende elementen zal het totale investeringsportfolio in een vroegtijdiger stadium groeien, waardoor knelpunten (ook in de uitvoeringscapaciteit) eerder ontstaan. Dat zijn voor ons weldegelijk zeer relevante inzichten. Tot slot dienen de scenario's op grond van de wettelijke basis van de investeringsplannen "*de ontwikkelingen in de energiemarkt en andere ontwikkelingen die van invloed zijn op de inrichting van het net*" te omvatten. Het hanteren van een streefdoel van 60% CO₂-reductie is zonder twijfel zo'n ontwikkeling.
- Zeer positief is dat aandacht wordt besteed aan het verschil tussen investeringen die nodig zijn en investeringen die maakbaar zijn. Het is van belang om goed inzicht te krijgen in de grootte van het 'gat' tussen hetgeen nodig en hetgeen maakbaar is. Dat is immers de basis voor maatregelen om het maakbaarheidsprobleem op te lossen. Hierbij vinden we het wel merkwaardig dat in de meeste investeringsplannen dit gat wordt uitgedrukt in geld (mln euro's) of aantallen projecten, terwijl capaciteit naar ons inzien een logischer maatstaf zou zijn. Ons verzoek om het gat inzichtelijk te maken, omvatte tevens de oproep daarbij kwantitatief inzichtelijk te maken welke middelen of maatregelen nodig zijn om het gat te dichten. Dit niet met als doel dat de netbeheerder de voorziening van deze middelen of

maatregelen eigenhandig moet organiseren, maar wel met als doel dat de behoefte aan deze middelen of maatregelen goed geagendeerd kan worden. Op deze manier kan inzichtelijk gemaakt worden dat het maakbaarheidsprobleem niet een voldongen feit is, maar wat er nodig is om het maakbaarheidsprobleem op te lossen. Wij zien weliswaar dat dit globaal en op kwalitatieve wijze is beschreven, maar tevens dat het hierbij ontbreekt aan enige vorm van kwantificering en dat deze globale beschrijving zich veelal richt op reeds gedane inspanningen (waarvoor grote complimenten, maar die maatregelen zijn dus al verwerkt in het weergegeven gat).

3. Verbeterpunten die blijven staan

2. Methode

- De beschrijving van de methode blijft met name voor de regionale netbeheerders uiterst summier. Dit maakt de resultaten niet navolgbaar en reproduceerbaar zijn. We zien dan ook niet in hoe ACM op basis van de beschreven methode naar redelijkheid kan toetsen of de keuzes voor voorgenomen investeringen adequaat zijn. Dit richt zich met name op inzicht in aannames regionalisering en de methodiek achter de prioriteringskaders en risicomatrix.
- Om een duidelijk beeld te krijgen hoe de methodiek wordt toegepast stellen wij voor om enkele concrete casussen toe te lichten voor iedere netbeheerder. Dus het 'stappenplan' wordt doorlopen bij een bepaald knelpunt, zodat concreet zichtbaar wordt hoe een (landelijk) scenario wordt vertaald naar specifieke investeringen, waar het project past in de prioriteringskader en welke impact dat heeft op de planning, welke aannames worden toegepast bij de regionalisering van de scenario's en welke redenen er zijn dat het project eventuele vertraging oploopt. Dit geeft veel meer inzicht over hoe het proces verloopt.

3. Investeringsbehoefte en wijze van prioritering

- Presenteer de totale benodigde investeringen ook geaggregeerd over alle netbeheerders (niet enkel uitgedrukt in euro's of aantallen projecten').
- Maak inzichtelijk hoe de toepassing van de risicomatrix heeft geleid tot de gemaakte keuzes. Geef ten minste voor een aantal relevante capaciteitsknelpunten aan hoe groot het risico is, in termen van omvang, duur en frequentie van knelpunt, aantal getroffen klanten en met name financiële impact. Hoe wordt de verwachte grootte van de wachtrij meegenomen in de risicowaardering?
- Maak expliciet duidelijk of de pMIEK-prioriteiten wel of niet kunnen worden gefaciliteerd, en indien niet, leg uit waarom niet.
- Geef kwantitatief inzicht in hoe omgegaan wordt met de uitdagingen en benodigde investeringen voor de laagspanningsnetten.

4. Slimmer gebruiken van het net

- Geef aan welke consequenties congestiemanagement heeft voor de investeringen en leg hierbij voor ieder knelpunt expliciet de link met de congestierapporten.
- Neem alle investeringen op (waaronder investeringen in automatiseringen in het net en de benodigde ICT-systemen) om congestiemanagement effectief te kunnen toepassen. Dit wordt nu enkel globaal kwalitatief beschreven.
- Geef inzicht in voor welke knelpunten een verzwaren-tenzij-tender of flex-tender zal worden ingezet of mogelijk zal worden ingezet. Deze mogelijkheid wordt in veel investeringsplannen niet benoemd.
- Geef inzicht in de impact van de AMvB N-1. Welke storingsreserve wordt wel vrijgegeven en welke storingsreserve kan niet, of nog niet, worden vrijgegeven? Als storingsreserve nog

niet kan worden vrijgegeven: geef aan waarom deze niet vrijgegeven kan worden en wat eraan wordt gedaan om dit wel zo veel mogelijk uit te rollen.

- Geef inzicht in de impact van het toepassen van cablepooling op de investeringen. In hoeverre wordt aangenomen dat cablepooling zal worden toegepast en hoe kan cablepooling breder worden toegepast?
- Geef aan hoe netbeheerders de transportcapaciteit kunnen verhogen door rekening te houden met temperatuurafhankelijkheid (dynamic rating). Neem eventuele investeringen daarvoor (bijvoorbeeld in sensoren) mee.

5. Proces

- Bij de totstandkoming van de scenario's zijn stakeholders voor deze ronde investeringsplannen nadrukkelijker betrokken. Dat zien we ook graag voor de volgende ronde investeringsplannen weer terug. Daarnaast willen we ook nogmaals de oproep doen stakeholders meer inhoudelijk te betrekken bij de tussentijdse stappen voor de totstandkoming van de investeringsplannen, met name bij het opstellen en doorrekenen van de scenario's alsmede de afwegingen voor het maken van een prioritering. Tot dusver is dat vooral (oppervlakkig) informerend van aard geweest.
- Laat in de definitieve investeringsplannen zien wat er met de zienswijzen is gedaan.

4. Enkele punten in meer detail

Vanwege het zeer korte tijdsbestek van de consultatie hebben we er voor gekozen één investeringsplan in meer detail uit te lichten. De keus is hierbij gevallen op het investeringsplan van Stedin.

- Positief is dat Stedin voor alle majeure knelpunten laat zien (paragraaf 9.6), wanneer deze knelpunten in de vier scenario's optreden en vooral hoe groot deze knelpunten zijn. Probleem is echter dat niet duidelijk is of de knelpunten opgelost worden. Overige opmerkingen over aanpak van het maakbaarheidsprobleem in het investeringsplan van Stedin:
 - Stedin beschrijft (blz 21) kort de factoren/oorzaken van het maakbaarheidsprobleem. Tegelijkertijd blijft onduidelijk welke factoren daadwerkelijk beperkend zijn. Zo worden "voldoende financiële middelen" genoemd. Is gebrek aan financiële middelen daadwerkelijk beperkend voor het doen van noodzakelijke investeringen?
 - Hoewel maatregelen voor aanpak van het maakbaarheidsprobleem essentieel zijn, is het eigenlijk niet nodig die in de Investeringsplannen op te nemen. Zo verwijst Stedin (blz 71) naar het LAN en naar een Nationale Uitvoeringsagenda. Maar vooralsnog laat het LAN nog geen resultaten zien m.b.t. het oplossen van het maakbaarheidsprobleem. En de inhoud van de Nationale Uitvoeringsagenda moet nog worden opgesteld. Voorstel: het is voldoende als de Investeringsplannen zo goed mogelijk laat zien hoe groot het maakbaarheidsprobleem is, en wat precies de knelpunten zijn die leiden tot vertraging. Aanpak van het maakbaarheidsprobleem moet elders worden besproken en netbeheerders en ACM zouden hierover afspraken moeten maken.
- In grafiek 5.1.2 wordt getoond hoe de Investeringslijn, de achterstanden ten opzichte van de noodzakelijke investeringen in de 4 scenario's inhaalt. Is de y-as van deze grafiek uitgedrukt in kilometers? Is het correct dat in 2033 alle achterstanden zijn ingelopen? Zo ja, hoe kan het dat in grafiek 5.1.3 wordt aangegeven dat er in 2033 nog knelpunten open staan?

- Stedin laat de investeringen zowel in euro's als in aantallen zien, waarbij de aantallen en projecten zijn gebaseerd op het ongelimiteerde investeringsportfolio, maar de investeringen in euro's zijn gebaseerd op het maakbare investeringsportfolio. Hierdoor blijft onduidelijk welke projecten daadwerkelijk gepland zullen worden. Ook wordt niet duidelijk hoe de selectie tussen projecten die wel en niet gerealiseerd kunnen worden is gedaan en welke afwegingen daarbij concreet zijn gemaakt. Alleen de gevolgde procedure is toegelicht (in paragraaf 9.4). Zo is onduidelijk of majeure investeringen die zijn vermeld in paragraaf 9.6 wel of niet worden gerealiseerd.
- Op bladzijde 57 wordt aangegeven dat geïnvesteerd wordt in betere monitoring van de netten. Dit is positief, immers als de netten niet afdoende gemonitord kunnen worden zullen netbeheerders eerder onnodig congestiemanagement moeten inzetten en zullen meer partijen onnodig op de wachtrij worden geplaatst. Welke investeringen worden hier precies gedaan? En per wanneer is er sprake van een afdoende monitoring van de netten?
- Op bladzijde 14 wordt geschreven: "We gaan netten beter benutten door vraag en aanbod van energie goed op elkaar af te stemmen als de productie van wind- en zonne-energie piekt". Deze formulering is ongelukkig. Het afstemmen van vraag en aanbod gebeurt op de markt door prijsvorming. Toepassen van congestiemanagement en flex-tenders is wel mogelijk en daarmee wordt gebruik van het net beperkt. Het is noodzakelijk dat netbeheerders en energiebedrijven op eenduidige wijze communiceren over flexibiliteit waarbij ook de samenhang tussen flex voor de markt en flex voor het net duidelijk wordt.
- Op bladzijde 71 wordt geschreven: "Nieuwe grootverbruik aanvragen kunnen pas gefaciliteerd worden nadat er voldoende flexibel vermogen is gevonden". Dit kan niet correct zijn. Als deze nieuwe grootverbruik aanvragen zelf flexibel zijn om mee te doen aan congestiemanagement, dan kunnen en moeten die aanvragen gefaciliteerd worden. Verzoek: deze formulering aanpassen. Stedin verwijst (blz 72) naar de Kamerbrief van 18 oktober 2023. De punten 2, 3 en 4 van deze brief zijn gericht om gebruik van het net te veranderen. De Investeringsplannen moeten hier echter niet zonder meer van uitgaan. De Investeringsplannen moeten de gevraagde transportcapaciteit faciliteren, niet de aangepaste of bijgestuurde transportcapaciteit.
- Over laagspanningsnetten schrijft Stedin: Investeringsplannen in LS netten gaat naar 400 tot 555 km per jaar (2024-2026). Is dit ongelimiteerd? Of werkelijk? Het lijkt voldoende om alle knelpunten op te lossen. Is dat correct? Welk deel van knelpunten is gevolg van autonome groei? Er is sprake van knelpunten in LS met spanningskwaliteit (te hoge spanning). Welke maatregelen worden getroffen voor spanningskwaliteit en welke voor transportcapaciteit?